

מטרת ההימור של טהרן: לתקוע טריז בין טראמפ ונתניהו

written by אלי קלוטשטיין | 08.06.2026
פורסם במקור ראשון, בתאריך 8 ביוני, 2026.

האיראנים יודעים היטב שירי טילים לעבר ישראל אינו דומה לשיגורים כלפי מדינות המפרץ, או אפילו ניסיון לפגוע בספינות אמריקניות במצרי הורמוז. דין הטילים אינו גם כדין שיגורי הרקטות, הכטב"מים או הרחפנים של חיזבאללה לעבר יישובי הצפון, מבלי להמעיט בחומרתם.

בעוד שהאמריקנים מפגינים איפוק יחסי, ישראל תופסת במידה רבה של צדק את הירי האיראני לעברה כאיום אסטרטגי מהותי. היא אינה יכולה למלא את פיה מים מול טילים קטלניים, עמוסים במאות קילוגרמים של חומרי נפץ, שנשלחים לערים בלב הארץ ויכולים להשמיד בתים רבים ולגרום נזק רב ברכוש ובחיים אדם. גם האמריקנים כנראה הבינו שדבר כזה לא יעבור לסדר היום, בייחוד אחרי המגבלות שכפו על צה"ל בלבנון.

ראשי משטר האייתוללות בהחלט יכולים היו לשער מניסיון העבר מה יהיו ההשלכות של הירי לעברנו, וכנראה לקחו זאת בחשבון. תגובה ישראלית נגד איראן "רועשת" הרבה יותר מתקיפה של אחת ממדינות המפרץ נגד הרפובליקה האסלאמית. היא נעשית במכוון מעל הרדאר, מטרתה להבהיר כי ישראל לא תתעלם מהתוקפנות נגדה, וממילא גם זוכה להרבה יותר תשומת לב תקשורתית בעולם.

אז מה גרם לאיראן לשבור את הכלים בצורה כזו? האם ההזדהות והברית שלה עם חיזבאללה, הפרוקסי העוצמתי ביותר שגידלה, שווה מבחינתה את חידוש המלחמה? בעוד שהתקיפה של צה"ל בדאחייה אתמול הייתה באופן רשמי העילה לירי הטילים על ישראל, סיבות אחרות מניעות את טהרן לבחור בדרך של הסלמה נתיב מסוכן בפני עצמו, שסופו לא ידוע, והוא יכול להסב מחיר לא קטן לרפובליקה האסלאמית.

הפתיחה החלקית של האינטרנט חשפה את תמונת המצב העגומה של הכלכלה האיראנית, שרבים שיערו אותה קודם לכן: האינפלציה משתוללת, המחירים מזנקים בחדות, האזרח הקטן נאנק תחת העול ומתקשה לרכוש לעצמו מוצרים בסיסיים. ההפגנות של סטודנטים סביב תנאי הבחינות באיראן רמזו על חוסר שביעות הרצון בקרב מגזר שתמיד הניע מחאות, וכך צברה תאוצה האפשרות של התחדשות הפגנות בקנה מידה רחב תסריט שההנהגה הקיצונית החדשה בטהרן לא תיקח סיכון לגביו. מצבה המעורער ממילא חייב אותה למצוא יעד אחר לנתב אליו את הזעם הציבורי וללכד סביבו את העם במצב הקשה של התושבים במדינה.

לכך נוסף המאבק בהנהגה בעת האחרונה בין הזרם הקיצוני יותר, המקורב למשמרות המהפכה

ואשר הכתיב קו נוקשה יותר במשא ומתן מול ארה"ב, ובין הזרם "המתון" יותר, שמיוצג בין היתר בידי דמויות כגון הנשיא מסעוד פזשכיאן ואולי גם שר החוץ עבאס עראקצ'י. בעוד שהגורמים הפשרניים, לכאורה, התריעו כי הידרדרות נוספת במצבה של המדינה עשויה להביא אותה לאסון, המחנה הקיצוני מעוניין בעיקר לשמר את אחיזתו בשלטון. הוא מונע פחות משיקולים רציונליים, ולראיה § אפילו המחיר הגדול הכרוך בחידוש המלחמה עם ישראל וארה"ב כעת לא הרתיע אותו מ"לפוצץ את העסק".

אם מישהו היה צריך ראייה נוספת, הרי שבתקשורת האיראנית לא חלפו אפילו שעותיים מאז התקיפה הישראלית הלילה עד שאתר המזוהה עם גופי המודיעין של משמרות המהפכה הצהיר כי "כלי תקשורת של המחנה הרפורמיסטי וגורמים פוליטיים המקורבים אליו כשלו פעם נוספת בניסיון להציג קרע בין ארה"ב לישראל". הכותב באתר טען כי הדיווח על השיחה בין ראש הממשלה בנימין נתניהו ובין הנשיא דונלד טראמפ, שבה ניסה האחרון למנוע את ההסלמה, הייתה הצגה שבוימה לטובת הטעיה של האיראנים והסתרה מכוונת של המתקפה הקרבה ובאה.

צריך לשים לב לעובדה נוספת: על אף האופטימיות ששידרו האמריקנים באחרונה בעניין המגעים עם איראן על הסכם לתום המלחמה, הרי שבטהרן השמיעו בשבוע האחרון קו הפוך בתכלית. כתנאי מקדים לכל הסכם, ראשי הרפובליקה האסלאמית דרשו שחרור של מיליארדי דולרים בנכסים מוקפאים, והנשיא טראמפ סירב בצדק רב לתת להם את חבל ההצלה הזה מבלי שידע שטהרן תעניק לו את מבוקשו בתחום הגרעין. הפערים בעניין הזה, לצד מחלוקות נוספות, יצרו תסכול רב אצל האיראנים, שהצהירו כמה פעמים כי בראייתם המשא ומתן נקלע למבוי סתום. המצור המוצלח של הצי האמריקני, שמנע מהם לייצא נפט ולהתחיל לשקם את המדינה בתום המלחמה, רק הגביר את התחושה הזאת.

התגובה של ארה"ב להתגרריות של משמרות המהפכה בתקופה האחרונה, שהלכו והתרבו, דרבנה אף היא את האיראנים לנקוט בצעד של הסלמה. בראייתם, במקום לשבור את הכלים ארה"ב בחרה להבליג § ככל הנראה, משיקולים של רצון לקידום המשא ומתן לקראת הסכם § אפילו על תקיפות נגד חייליה וספינותיה, יעדים במדינות המפרץ ומתקני אנרגיה אזוריים. טראמפ הביט על המתקפות הללו, ואמר כי הן אינן מצדיקות את חידוש האש. לפיכך התעוזה האיראנית גברה, עלה הרצון להציב תנאים נוספים במשא ומתן כגון דרישה לנסיגת ישראלית מלבנון, וגם פחת החשש מכניסה מחודשת של ארה"ב למלחמה. בניתוח האיראני, במצב כזה חישובי מאזן הרווח וההפסד מעלים שהכף נוטה יותר לצד החיובי.

בין רגיעה מהירה למערכה רחבה

אנו מצויים בנקודת הזמן הנוכחית בשלב מוקדם, וקשה לדעת אם טהרן מעוניינת לחדש את המלחמה בהיקף מלא, על כל המשתמע מכך, או שהיא רק מנסה "לעשות שרירים" ולהציג מנוף לחץ חדש במשא ומתן מול האמריקנים.

למרות חילופי המהלומות בין הצדדים, עדיין ניתן למנוע את ההסלמה. האמריקנים, לפי

הדיווחים, פועלים להרגיע את המצב מאחורי הקלעים, ובוודאי יבואו גם בדרישות לישראל בעניין לבנון, כפי שהאיראנים רוצים. ייתכן שטהרן קוראת נכון את טראמפ בהקשר זה, ומבינה שלא היה די באיום בהסלמה, וכי היה עליה להוכיח את רצינותה כדי לדרבן אותו לנקוט צעד כזה. לא בטוח שישראל תשתף פעולה עם מגבלות נוספות, גם אם אנו לא רוצים גם בשלב הנוכחי להיקלע לעימות גדול עם האמריקנים.

מסיבות אלה, אפילו אם האיראנים יוסיפו לשגר עוד כמה מטחים לישראל, וצה"ל יתקוף בתגובה מטרות ברפובליקה האסלאמית, המגעים המדיניים בתיווך מדינות באזור עשויים להניב רגיעה תוך זמן קצר. מבחינת טהרן, תמיד ישנה האפשרות "לסגור" את הסבב באמצעות ירי של אחד מארגוני הפרוקסי, כגון החות'ים מתימן, מה שיענה על דרישות הכבוד שלה במידת מה. התסריט הזה יהיה סביר עוד יותר אם האמריקנים יצליחו לאלץ את ישראל להימנע מתקיפות בדאחיה, מה שיספק את הדרישות האיראניות באופן חלקי.

העובדה שהאיראנים טרם השתמשו ב"כלים הכבדים" שלהם, כגון טילי מצרר, ירי נרחב של מיליציות מעיראק וגם יותר משיגור אחד מתימן, יכולה לרמז על הכיוון הזה. כמו כן, משמרות המהפכה טרם יצאו, ככל הידוע, להטמין עוד מוקשים במצרי הורמוז, ולא ביצעו צעדים שמלמדים כי הולכים שם על כל הקופה. ההצהרות של בכירי המשטר בדבר "ההבטחה שקוימה" או "הלקח שלמדו הציונים" משאירות פתח לאפשרות של סגירה מוקדמת של הסבב הנוכחי. מצידו, צה"ל, טרם שבר את הכלים ויצא למתקפה על מתקני אנרגיה, ולצד התקיפה על מפעל פטרוכימי אחד בעיקר פעל נגד מטרות צבאיות, מרכזי מחקר ומערכות הגנה איראניות.

ובכל זאת, ישנה גם אפשרות שההנהגה הנוכחית באיראן נטולת מעצורים, וכי היא הבינה שמיצתה את המשא ומתן מול האמריקנים. התעמולה שהמשטר משמיע לעם חלחלה גם אליה, והיא מרגישה שכעת היא הצד העוצמתי יותר בעימות בין הצדדים. אומנם שני הסבבים הקודמים מעידים כי אינה יכולה לעמוד מפני המתקפות של ישראל, אך גם צה"ל לא בטוח יוכל לעצור את שיגור הטילים לארץ² ותמונות ההרס נוטעות בראשי איראן תחושה מדומה של שוויון וכוח.

רמז לסבירות של תסריט כזה ניתן הבוקר עם ההודעה החות'ית על חידוש המצור בים סוף ומצרי באב אל-מנדב. צעד כזה, שהשפעתו גדולה הרבה יותר מאשר רק על ישראל, מלמד כי טהרן אולי אינה מסתפקת רק בירי הדדי, ומנסה לשנות מהיסוד את המשוואה מולנו ומול ארה"ב³ ולא רק בלבנון. הרי אם סגירת מצרי הורמוז הצליחה לייצר לחץ על האמריקנים, מדוע שצעד דומה במקום אחר⁴ רגיש מאוד גם הוא ביחס לנתיבי הסחר הבינלאומיים⁵ לא יעבוד באופן דומה?

כמו כן, ייתכן שההנהגה האיראנית חשה שלמרות שטראמפ צידד בישראל בעניין לבנון בתקופה האחרונה, השאלה מה לעשות מול המתקפות של חיזבאללה גורמת למתח בינו ובין ראש הממשלה נתניהו. במצב הזה, אולי זו הנקודה החלשה שכעת היא סבורה שכדאי לה לתקוף

ולדרוש באמצעותה ויתורים בשיחות. ישראל, שגם מאז ירי הטילים המשיכה לתקוף בלבנון (אבל לא בדאחייה, שכן בינתיים חיזבאללה גם לא ירה לעבר שטח הארץ), לא צפויה בקלות להיענות לבקשה כזו של טראמפ. דרישתו של השר בצלאל סמוטריץ' למוטט בניינים בדאחייה בתגובה לירי איראני רק צפויה לחדד את הדילמה הזאת.

כמו כן, אם טראמפ יכפה את רצונו על נתניהו ויאלץ אותו בכל זאת לוותר בעניין הדאחייה ולבנון בכלל, צפויה להיות לכך השפעה גדולה על היחסים בין השניים בתקופה הקרובה ☐ וגם זו תהיה נקודה שהאיראנים יזקפו לזכותם. הנשיא האמריקני חזר כמה פעמים באחרונה על הטענה שהמשא ומתן עם איראן מתקדם היטב, והוא אף צפה כי יסתיים בהצלחה בזמן הקרוב. בהנחה שהתחושה הזו עשויה להיות אותנטית, טראמפ יכול להחליט שהוא מכוון למהלך מעל ראשה של ישראל, על אף המחיר שישלם על כך והעימות הצפוי.

קשה לדעת מה חולף במחשבותיו של הנשיא האמריקני, שבאחרונה הימר מאוד על הצלחת המגעים ונמנע מחידוש המלחמה. יש סבירות לא קטנה גם לתסריט שבו ינסה לא להיגרר שוב לעימות, ויסתפק במצור על מצרי הורמוז בזמן שחיל האוויר שלנו ממשיך בעבודה. אלא שגם משוואה כזו לא בהכרח תיתקל בהסכמה איראנית, מה שיגביר שוב את האפשרות שינסו לתקוף מטרות אמריקניות. משרד החוץ האיראני כבר הטיל הבוקר את האשמה על המתרחש כעת על האמריקנים, וטען כי הם משתתפים באופן פעיל בהסלמה.

אחרי שתי מתקפות פתע מוצלחות על ראשי הרפובליקה האסלאמית, הפעם טהרן נטלה את היוזמה, מה שמעניק לה שליטה מסוימת במצב הנוכחי ובתסריטים העתידיים. ישראל וארה"ב הבליגו יותר מדי, וכעת נקלעו בעל כורחן לדילמה ויצטרכו לחשב מה יהיה הצעד הבא שלהן.

ובכל זאת, העוצמה המשולבת שלהן, ואפילו זו של צה"ל לבד, גדולה משל האיראנים. אם הסבב הנוכחי יתפתח למערכה רחבה, טהרן צפויה לשלם מחיר יקר ☐ ובטווח הארוך דווקא עשויה להיקלע עוד יותר לפינה. זה גם הופך אותה למסוכנת עוד יותר ☐ כלפי בני עמה, מדינות האזור, מתקני אנרגיה במזרח התיכון, יעדים אסטרטגיים בישראל ועוד ☐ וזה משהו שמקבלי ההחלטות בירושלים ובוושינגטון יצטרכו לקחת בחשבון. אפשר רק לקוות שהתוכניות המבצעיות נבנו בהתאם, ושאף כוללות את האפשרות של מלחמה ארוכה יותר משעות אחדות או ימים ספורים.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.